

**BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ CEZA DAİRELERİ
ARASINDAKİ KARAR UYUŞMAZLIĞININ
GİDERİLMESİNE DAİR KARAR**

Esas No : 2018/3072
Karar No : 2018/5874
Tebliğname No : UG - 2018/23281

A-) KARAR UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİ KONUSUNDAKİ BAŞVURU

Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulu 20.09.2017 tarih, 2017/65 sayılı Kararı ile Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 11. Ceza Dairesinin 16.03.2017 tarih, 2017/413 Esas, 2017/398 Karar sayılı ilamı ile Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 12. Ceza Dairesinin 03.03.2017 tarih, 2017/218 Esas, 2017/242 Karar sayılı ilamı arasında "karşılıksız çek düzenleme suçunda şikayet hakkının kime ait olduğu" konusundaki uyuşmazlığın 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un, " Başkanlar Kurulunun Görevleri" başlıklı 35. maddesi gereğince giderilmesini istemiştir.

B-) KARAR UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİ İSTEMİNE KONU KARARLAR

Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 11. Ceza Dairesinin 2017/413 esas 2017/398 karar sayılı kararı ile Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 12. Ceza Dairesinin 2017/218 esas 2017/242 karar sayılı kararı.

C-) KARAR UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE KONU BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ CEZA DAİRELERİ KARARLARININ ÖZETLERİ

1. Karşılıksız çek düzenleme suçunda şikayet hakkının; çeki tahsil amacıyla bankaya ibraz eden hamil ile "karşılıksızdır " işlemi yapıldıktan sonra çeki elinde bulunduran ve aynı zamanda "karşılıksızdır" işlemi yapılmadan önceki dönemde geçerli ve meşru ciranta olan kişiye ait olduğu yönündeki karar

Gaziantep 2. İcra Ceza Mahkemesi, 16.01.2017 tarih ve 2017/52 esas ve 2017/81 sayılı kararı ile "... sadece çeki bankaya ibraz eden meşru hamilin şikayet hakkının bulunduğu, meşru hamilin cirantalar aleyhine takip yapıp yapmayacağı belli olmadığından cirantaların ibraz anında suçtan zarar görmediği, ibrazdan sonra alacağın temlik niteliğinde olan ciro ile çekin 3. kişiye devri mümkün ise de, şahsa sıkı sıkıya bağlı şikayet hakkının 3. kişiye devrine yasal imkan bulunmadığı anlaşıldığından, ibrazdan sonra alacağın temlik niteliğindeki ciroyla çeki teslim alan müştekinin şikayet hakkının bulunmadığı, şikayet hakkının kovuşturma şartı olması ve sonradan kovuşturma şartının gerçekleşmesine de hukuki imkan bulunmadığı..." gerekçesi ile duruşma açılmaksızın davanın düşmesine hükmetmiştir.

İlk derece mahkemesince kurulan hükme karşı müşteki vekilinin istinaf başvurusu üzerine Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 11. Ceza Dairesi; 16.03.2017 tarih ve 2017/413 esas ve 2017/398 karar sayılı kararı ile düşme hükmüne yönelik yapmış olduğu incelemede "...5941 sayılı Çek Kanunu'nun 5/1. maddesinin 'üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine

./..

göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak 'karşılıksızdır' işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, hamilin şikayeti üzerine her bir çekle ilgili olarak, binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükmolunur' hükmünü içermektedir. Maddenin lafzından da anlaşılacağı üzere şikayet hakkı, çeki elinde bulunduran hamile aittir. Karşılıksız işlemine tabi tutulan çekle ilgili olarak ciranta (hamil), şikayet hakkını karşılıksızdır işleminin yapıldığı tarihten itibaren kanunda belirtilen süreler içinde kullanması gerekir. Açıklanan bilgiler ışığında; yargılama sürecinde toplanan bilgi ve belgeler, gerekçe ve tüm dosya içeriğine göre yapılan incelemede; çekin hamili olan müşteki vekilinin, icra mahkemesine çekle ilgili olarak 'karşılıksızdır' işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında şikayette bulunduğu görülmekle, mahkeme tarafından gerekli araştırma ve incelemeler yapılarak karar verilmesi gerekirken, müştekinin şikayet hakkı olmadığı şeklinde bir gerekçe ile düşme kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olduğu anlaşıldığından, hükmün CMK 289/1-g, 230/1-b, 280/1-b maddeleri gereğince BOZULMASINA..." şeklinde karar vermiştir.

2. Karşılıksız çek düzenleme suçunda şikayet hakkının; suçun işlendiği anda yani "karşılıksızdır" işlemi yapıldığı sırada mağdur konumunda bulunan ve çeki ödeme için bankaya ibraz eden hamile ait olduğu yönündeki karar

Gaziantep 2. İcra Ceza Mahkemesi, 11.01.2017 gün ve 2016/1033 Esas ve 2017/66 sayılı Kararı ile "... çeki muhatap bankaya ibraz eden hamilin müracaat borçlularına gidip gitmeyeceği belli olmadığından müracaat borçlularının ibraz anında suçtan zarar gören konumunda bulunmadığı, şikayet hakkının çeki ibraz eden hamile ait olduğu, çekten kaynaklanan alacak hakkının 3. kişiye alacağın temliki yoluyla devri mümkün ise de, kişiye sıkı sıkıya bağlı olan şikayet hakkının 3. kişiye devrine yasal imkan bulunmadığı..." gerekçesi ile sanığın beraatine hükmetmiştir.

İlk derece mahkemesince kurulan hükme karşı müşteki vekilinin istinaf başvurusu üzerine Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 12. Ceza Dairesi; 03.03.2017 tarih ve 2017/218 esas ve 2017/242 karar sayılı kararı ile beraat hükmüne yönelik yapmış olduğu incelemede "... "Şikayet Hakkı Yokluğu" nedeniyle 2004 sayılı İİK madde 349, 5271 sayılı CMK madde 223/8 uyarınca düşme kararı verilmesi yerine "beraat" kararı verilmesi kanuna aykırı, fakat CMK madde 280/1-a-son uyarınca yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyen bir karar olduğundan; hükmün 1. fıkrasının "sanık Yalçın Çelik'e atılı 5941 sy madde 5/1'e muhalefet suçundan açılan davanın, müştekinin şikayet hakkı bulunmaması nedeniyle, İİK madde 349, 5271 sayılı CMK madde 223/8 uyarınca DÜŞMESİNE' olarak düzeltilmesine, ve Müşteki Vekili istinaf talebinin, CMK madde 280/1-a-son uyarınca HÜKMÜN DÜZELTİLEREK ESASTAN REDDİNE..." kesin olarak karar vermiştir.

D-) KARAR UYUŞMAZLIĞI HAKKINDA YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NIN GÖRÜŞ VE TALEBİ

5941 sayılı Çek Kanununun 5/1. maddesine göre şikayet hakkının kime ait olduğuna ilişkin, Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 11. ve 12. Ceza Daireleri arasındaki içtihat uyuşmazlığının giderilmesine konu talepte,

"...Yukarıda değinilen kanunun 5/1 maddesinden anlaşıldığı üzere, yasa yapıcı "hamilin şikayeti üzerine" demekle yetinmiş ve bankaya ibraz edenin şikayeti üzerine demeyi tercih etmemiştir. Buna göre yasa yapıcının iradesini kısıtlamaya çalışmanın yasal dayanağı yoktur ve bu açıklamayla karşılıksız çeki arkasını yazdırdıktan sonra, önceki cirantalara iade eden kişinin ve bu suretle alan önceki cirantaların da aynı süre içerisinde şikayet hakkının var olduğunu kabul etmek yasa yapıcının iradesine uygunluk gösterecektir. Bu açıklamayla, cirantaların şikayet hakkı olmadığını kabul eden Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 12. Ceza Dairesinin değinilen kararının usul ve yasalara aykırı olduğu..." gerekçesi ile sonuç olarak, " 696 sayılı KHK m. 92/2. maddesi ile değişik 5235 sayılı kanunun 35/1 madde ve

../...

fıkrası uyarınca Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 12. Ceza Dairesinin 2017/218 esas 2017/242 karar sayılı kararının usul ve yasalara aykırı olduğunun tespiti ile uyuşmazlığın giderilmesi" talep edilmiştir.

E-) KARAR UYUŞMAZLIĞI İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

1. 5235 SAYILI ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMELERİ İLE BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN KURULUŞ, GÖREV VE YETKİLERİ HAKKINDA KANUN İLGİLİ HÜKÜMLERİ

5235 sayılı Kanun'un 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı KHK'nin 92. maddesi ile değişik, "Başkanlar Kurulunun Yetkileri" başlıklı 35/3. maddesi, "Re'sen veya bölge adliye mahkemesinin ilgili hukuk veya ceza dairesinin ya da Cumhuriyet başsavcısının, Hukuk Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemesi Kanununa göre istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların, benzer olaylarda bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında ya da bu mahkeme ile başka bir bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında uyuşmazlık bulunması hâlinde bu uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, kendi görüşlerini de ekleyerek Yargıtaydan bu konuda bir karar verilmesini istemek" kuralını getirmiştir.

5235 sayılı Kanun'un 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı KHK'nin 92. maddesi ile değişik "Başkanlar Kurulunun Yetkileri" başlıklı 35/4. maddesi, " Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.(Değişik fıkra: 20/11/2017 – KHK-696/92 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/87 md.) (3) numaralı bende göre yapılacak istemler, ceza davalarında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, hukuk davalarında ise ilgili hukuk dairesine iletilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı uyuşmazlık bulunduğu kanaat getirmesi durumunda ilgili ceza dairesinden bir karar verilmesini talep eder. Uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak dairece bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir." şeklinde düzenlenmiştir.

2. 5941 SAYILI ÇEK KANUNU'NUN İLGİLİ HÜKÜMLERİ

a) "İbraz, ödeme, çekin karşılıksız olduğunun tespiti ve gecikme cezası" başlıklı 3. maddesi;

(1) Karşılığı bulunan çek, hesabın bulunduğu muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edildiğinde hamilin varsa vergi kimlik numarası saptandıktan sonra ödenir. Ancak çek, hesabın bulunduğu şubeden başka bir şubeye ibraz edildiğinde, o şubece karşılığı sorulmak suretiyle ödenir.

(2) "Karşılıksızdır" işlemi, muhatap bankanın hamile kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarın dışında, çek bedelinin karşılanamayan kısmıyla sınırlı olarak yapılır.

(3) Muhatap banka, ibraz eden düzenleyici dışındaki hamile, süresinde ibraz edilen her çek yaprağı için;

a) Karşılığının hiç bulunmaması hâlinde,

1) Çek bedeli bin Türk Lirası veya üzerinde ise bin Türk Lirası,

2) Çek bedeli bin Türk Lirasının altında ise çek bedelini,

b) Karşılığının kısmen bulunması hâlinde,

1) Çek bedeli bin Türk Lirası veya altında ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığı bin Türk Lirasına tamamlayacak bir miktarı,

2) Çek bedeli bin Türk Lirasının üzerinde ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığa ilave olarak bin Türk Lirasını,

ödemekle yükümlüdür. Bu husus, hesap sahibi ile muhatap banka arasında çek defterinin teslimi sırasında yapılmış olan dönülemeyecek bir gayri nakdî kredi sözleşmesi hükmündedir. Bu fıkradaki miktar, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan fiyat

.../....

endekslerindeki yıllık değişimler göz önünde tutularak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından her yıl Ocak ayında belirlenir ve Resmî Gazete’de yayımlanır.

(4) Hamilin talepte bulunması hâlinde, karşılıksızdır işlemi; çekin arka yüzüne tahsil için bankaya ibraz edildiği tarih, hesap durumu, bankanın yükümlülüğü çerçevesinde ödediği miktar ve ibraz eden gerçek kişinin adı ve soyadı yazılmak, bu kişinin tüzel kişi adına bedeli tahsil etmesi hâlinde bu husus belirtilmek ve bu kişi ile birlikte banka yetkilisi tarafından imzalanmak suretiyle yapılır. Banka tarafından ödenen miktar düşüldükten sonra karşılıksız kalan tutar açıkça belirtilir. Hamilin imzalamaktan kaçınması hâlinde, karşılıksızdır işlemi yapılmaz.

(5) Muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutar dahil, kısmî ödemenin hamil tarafından kabul edilmemesi hâlinde, ikinci fıkra hükmüne göre karşılıksızdır işlemi yapılır; ibraz tarihi ile ödememe nedeni çekin üzerine yazılır ve çek, üzerine imzası alınarak hamiline geri verilir; ön ve arka yüzünün fotokopisi banka tarafından saklanır. Çek hesabında hiç karşılığın bulunmaması ve hamilin sadece muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutarın ödenmesini talep etmesi hâlinde de bu fıkra hükmüne göre işlem yapılır.

(6) Muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutar dahil kısmî ödeme hâlinde, çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisi ücretsiz olarak hamile verilir. Çek hamili, bu fotokopiyle müracaat borçlularına veya kambiyo senetleri hakkındaki takip usullerine başvurabileceği gibi, icra mahkemesine şikâyette bulunurken dilekçesine bu fotokopiyi ekleyebilir ve bunu icra daireleri ile mahkemelerde ispat aracı olarak kullanabilir. Mahkeme veya icra dairesinin istemi hâlinde çekin aslı bu mercilere gönderilir.

(7) Banka;

a) Çekin karşılığının hesapta bulunmasına rağmen hamiline ödenmesinin geciktirilmesi,

b) Kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarın hamile ödenmesinin geciktirilmesi, hâllerinde, çek hamiline, her geçen gün için binde üç gecikme cezası öder. Bu hâllerde 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümleri uygulanmaz.

(8) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihinden önce ibraz edilen çekin karşılığının Türk Ticaret Kanununun 707 nci maddesi uyarınca kısmen veya tamamen ödenmemiş olması hâlinde, bu çekle ilgili olarak hukukî takip yapılamaz. İleri düzenleme tarihli çekle ilgili olarak hukukî takip yapılabilmesi için, çekin üzerindeki düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde bankaya ibraz edilmesi ve karşılıksızdır işlemine tabi tutulması şarttır.

(9) (Ek: 31/1/2012-6273/2 md.) Çekin, üzerinde yazılı baskı tarihinden itibaren beş yıl içinde ibraz edilmemesi hâlinde, muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğu sona erer.

(10) (Ek: 15/7/2016-6728/62 md.) Lehine karekodlu çek düzenlenen lehdar, teslim aldığı çeki Türk Ticaret Kanununun 780 nci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen sisteme kaydeder. Karekodlu çekin sisteme kaydedildiği tarihten sonra çek düzenleyen tüzel kişinin temsilcilerinde meydana gelen değişiklikler, çek hesabı sahibi tüzel kişinin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

b) "Ceza sorumluluğu, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı " başlıklı 5. maddesi;

(1) (Değişik: 15/7/2016-6728/63 md.) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak "karşılıksızdır" işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, hamilin şikâyeti üzerine, her bir çekle ilgili

.../.....

olarak, binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Ancak, hükmedilecek adli para cezası; çek bedelinin karşılıksız kalan miktarı, ... az olamaz. Mahkeme ayrıca, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına; bu yasağın bulunması hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının devamına hükmeder. Yargılama sırasında da resen mahkeme tarafından koruma tedbiri olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar verilir. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı, çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişi, bu tüzel kişi adına çek keşide edenler ve karşılıksız çekin bir sermaye şirketi adına düzenlenmesi durumunda ayrıca yönetim organı ile ticaret siciline tescil edilen şirket yetkilileri hakkında uygulanır. Koruma tedbiri olarak verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararlarına karşı yapılan itirazlar bakımından 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 353 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır. Bu suçtan dolayı açılan davalar icra mahkemesinde görülür ve İcra ve İflas Kanununun 347, 349, 350, 351, 352 ve 353 üncü maddelerinde düzenlenen yargılama usulüne ilişkin hükümler uygulanır. Bu davalar çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da hesap sahibinin yahut şikâyetçinin yerleşim yeri mahkemesinde görülür.

(2) (Mülga: 31/1/2012-6273/3 md.; Yeniden düzenleme: 15/7/2016-6728/63 md.) Birinci fıkra hükmüne göre çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmakla yükümlü olan kişi, çek hesabı sahibidir. Çek hesabı sahibinin tüzel kişi olması hâlinde, bu tüzel kişinin mali işlerini yürütmekle görevlendirilen yönetim organının üyesi, böyle bir belirleme yapılmamışsa yönetim organını oluşturan gerçek kişi veya kişiler, çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmakla yükümlüdür. Birinci fıkra uyarınca hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilenler, yasaklılıkları süresince sermaye şirketlerinin yönetim organlarında görev alamazlar. Ancak, hakkında yasaklama kararı verilenlerin mevcut organ üyelikleri görev sürelerinin sonuna kadar devam eder.

(3) Çek hesabı sahibi gerçek kişi, kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil olarak tayin edemez. Gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak çek düzenlenmesi hâlinde, bu çekten dolayı hukukî ve cezai sorumluluk çek hesabı sahibine aittir.

(4) (Mülga: 31/1/2012-6273/3 md.)

(5) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı ile ilgili olarak, herhangi bir adres değişikliği bildiriminde bulunulmadığı sürece ilgilinin çek hesabı açtırırken bildirdiği adrese 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanununun 35 inci maddesine göre derhal tebliğat çıkarılır. Adresin bankaya yanlış bildirilmesi veya fiilen terkedilmiş olması hâlinde de, tebliğat yapılmış sayılır.

(6) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, elindeki bütün çek yapraklarını ait olduğu bankalara iade etmekle yükümlüdür. Bu kişi adına yeni bir çek hesabı açamaz.

(7) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde, düzenlemiş bulunduğu ve henüz karşılığı tahsil edilmemiş olan çekleri, düzenleme tarihlerini, miktarlarını ve varsa lehtarlarını da göstermek suretiyle, muhatap bankaya liste hâlinde vermekle yükümlüdür.

(8) (Değişik: 15/7/2016-6728/63 md.) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına ilişkin bilgiler, güvenli elektronik imza ile imzalandıktan sonra, Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla MERSİS ile Risk Merkezine elektronik ortamda bildirilir. Hakkında çek hesabı açma yasağı kararı verilen kişiler, Risk Merkezi tarafından bankalara bildirilir. Bu bildirimler ile bankalara yapılacak duyurulara ilişkin esas ve usuller, Adalet Bakanlığının uygun görüşü alınarak Risk Merkezi tarafından belirlenir.

...../.....

(9) (Mülga: 31/1/2012-6273/3 md.; Yeniden düzenleme: 15/7/2016-6728/63 md.) Karşılıksız kalan bir çekle ilgili olarak yapılan yargılama neticesinde mahkeme tarafından beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşmesi veya davanın reddine karar verilmesi hâlinde, aynı kararda, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına karar verilir. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına ilişkin kararların kesinleşmesi üzerine, bu kararlar, MERSİS ile Risk Merkezine sekizinci fıkradaki usullere göre bildirilir ve ilan olunur.

(10) (Değişik: 15/7/2016-6728/63 md.) Birinci fıkrada tanımlanan suç nedeniyle, ön ödeme, uzlaşma ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.

(11) (Mülga: 31/1/2012-6273/3 md.; Ek: 15/7/2016-6728/63 md.) Birinci fıkra uyarınca verilen adli para cezalarının ödenmemesi durumunda, bu ceza, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 106 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan kamuya yararlı bir işte çalıştırma kararı verilmeksizin doğrudan hapis cezasına çevrilir.

F-) GEREKÇE

5941 sayılı Çek Kanunu 5. maddesinde düzenlenen "karşılıksız çek düzenleme" suçunun tamamlanması için, çekin ibraz edildiği banka tarafından 5941 sayılı Çek Kanunu 3. maddesinde yazılı "karşılıksızdır" işleminin yapılması gerekmektedir. Suçun faili, Türk Ticaret Kanunu'nda belirtilen zorunlu unsurları ihtiva eden ve yasal ibraz süresi içerisinde bankaya sunulduğunda karşılıksız olduğu anlaşılan çeki düzenleyen kişilerdir. Ayrıca bu suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikayet şartına tabidir. Anılan suç nedeniyle şikayet hakkına sahip olan kişi, 5941 sayılı Kanun'un 5/1. maddesinde yazılı olduğu üzere "hamil" dir.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde hamil; "elinde bulunduran, üzerinde taşıyan" olarak tanımlanmıştır. Kıymetli evrak hukukunda ise hamil; "kambiyo senedini hukuka uygun olarak elinde bulunduran", yetkili hamil; " kambiyo senedi bedelini talep etme hakkı olan şahıs", ciro; " kambiyo senedinden doğan hakların tahsil veya temlik amacıyla başkasına devri işlemi", ciranta; "kambiyo senedini ciro eden kişi" , lehtar; "kambiyo senedi metni üzerinde ilk hak sahibi olan kişi" olarak tanımlanmaktadır.

6728 sayılı Kanun ile değişik 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 5/1. maddesi uyarınca, bu suçtan dolayı açılan davalar icra mahkemesinde görülür ve yargılama sırasında İcra ve İflas Kanununun 347, 349, 350, 351, 352 ve 353 üncü maddelerinde düzenlenen yargılama usulüne ilişkin hükümler uygulanır.

Doktrinde; çekin muhatap bankaya ibraz edilmesi üzerine, karşılığının bulunmadığı tespit edildikten sonra üçüncü bir kişiye devredilmesinin teknik anlamda "alacağın temliki" hükmü doğuracağı, bu nedenle alacak hakkının çeki devralana geçmesine rağmen çekin karşılıksız çıkması nedeniyle doğan şikayet hakkının devredilemeyeceği gerekçesi ile 5941 sayılı Kanun'daki "hamil" ibaresinin cirantaları kapsamadığı ve suçun mağdurunun yalnızca çeki ibraz eden hamil olduğu, karşılıksızdır işlemi yapıldıktan sonra çeki elinde bulunduran kişinin daha önceki cirantalardan biri veya ciro silsilesi içerisinde yer almayan başka bir üçüncü kişi olması arasında ceza hukuku yönünden bir fark bulunmadığı, bu durumun sadece takip hukuku açısından bir farklılık oluşturabileceği yönünde görüş bulunduğu gibi,

Şikayet hakkının çeki elinde bulunduran hamile ait olduğu, bu itibarla hamil tanımının; bankadan "karşılıksızdır" işlemi yapılmasını talep eden kişi ile çeki elinde bulunduran ve ciro silsilesi içerisinde yer alan önceki cirantaları da kapsadığı yönünde görüş de mevcuttur.

Kambiyo senetlerinden doğan her türlü dava, talep ve şikayet hakkı senede bitişik olup, senetten bağımsız olarak kullanılamaz. Kural olarak çeki elinde bulunduran yetkili hamil, çekten doğan her türlü alacak hakkına sahip olduğu gibi karşılıksız çek keşide eden

...../.....

kişileri şikayet hakkına da sahiptir. Çeki elinde bulundurmeyen cirantaların şikayet hakkı bulunmamaktadır. Çünkü bu kişiler, çekiye bağlı olan talep haklarını devrettikleri gibi şikayet haklarını da devretmiş sayılırlar (TTK m. 789). Bu kişiler hamil olmadıkları için bankadan ödeme talebinde bulunamazlar ve yeniden hamil sıfatını kazanmadan şikayet hakkını da elde edemezler.

5941 sayılı Kanun'daki "hamilin şikayeti" kavramı lafzi yorum doğrultusunda ele alınacak olursa kanun koyucu, başkaca bir şart aramaksızın şikayet hakkını doğrudan hamile vermiştir. Suçun düzenlenme amacı; çek bedelinin ödenmesini sağlamaktır. Tüm bu açıklamalar doğrultusunda; "karşılıksızdır" işlemi yaptıran kişinin, çek bedelini banka yerine kendisinden önce ciro silsilesinde yer alan cirantalardan herhangi birinden tahsil etmesi halinde, "şikayet" yönünden hukuki bir yararı kalmamaktadır. İşlenmiş bir suç hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma şartının, bu suç yönünden mağduriyeti ve şikayet yönünden hukuki yararı kalmayan bir kişiye ait olması suçun düzenlenme amacına uygun düşmemektedir.

Uyuşmazlığa konu her iki Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesi kararında da sanıklar tarafından keşide edilen çeklerin süresi içerisinde bankaya ibrazlarını müteakip, "karşılıksızdır" işlemine tabi tutuldukları noktasında bir farklılık bulunmamaktadır. Uyuşmazlık, soruşturma ve kovuşturma şartı olan şikayet hakkının kime ait olduğu noktasında ortaya çıkmaktadır.

G-) SONUÇ

Karşılıksız çek düzenleme suçunda şikayet hakkının; çeki tahsil amacıyla bankaya ibraz eden hamil ile "karşılıksızdır" işlemi yapıldıktan sonra çeki elinde bulunduran ve aynı zamanda "karşılıksızdır" işlemi yapılmadan önceki dönemde geçerli ve meşru ciranta olan kişiye ait olacağına, 10.05.2018 tarihinde oybirliğiyle karar verilmiştir.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
R. ÖZKEPİR	M. S. GÜNEY	S. ESEN	E. İSHAKOĞLU	S. ÖZTEMİZ

Karşılaştırıldı: Ş.A.

